

Ч. | Бібліотека „Нового Життя“ | 6.

Сленса Борікевич.

В БОСТОН, МАСС.

„НАСТОЯЩІ“

THE SOCIETY OF L. VORONKIN, INC.
Комедія в одній дії.

Ціна 20. центів.

1915.

Накладом „Амер.-Укр. Видавничої Спільки.“

З друкарні „Нового Життя“.

О С О Б И :

Борович.

Магдалина, його жінка.

Остап, їх син.

Гануся, його суджена.

Лесько, слуга.

Річ діє ся у нас, на селі.

Digitized by Google

Сцена I.

Комната Боровичів, з панська, але дуже поединчо прибранна, з лівого боку стіл, на нїм много газет, самих руських ("Галицької Руси") і тютюн в коробці; при столі люлька на дуже довгім цибусі.

Боровичка (сама стоїть при столі і лїпить пироги, кілька готових порозкладала по газетах). От, усе робота, тай робота! Від рана до вечера; ні сісти, ні спочити нема коли. Аж ноги угинають ся. І за поріг чоловік не виходить, а сім миль на день, по хаті бігаючи, зробить... Ей газдівство, то газдівство! Уже навтямило ся мені. Чоловікови вже хотіло би ся спочити на старість, хоч годину на день присісти, прочитати в календарі, або соннику, або й подрімати. Та де там! Усе на моїй голові. А голова вже стара недомагає. Бувало старий хоть на поле піде та робітників допильнує, вже поле то його річ була, а від коли взяв ся до тої політики, то від неї цілком' здурів, не тямить ся, а до газдівства або зовсім не втираєсь, або як за що возьме ся, то такого щось наладить, що й направити годі. Кажуть, що горівку дідько винайшов, а то бачу, й тоту політику ніхто другий, лиш нечиста сила вигадала та людям нею голову завернула. Та не лїпше то взятись за істик, за вила, або й за гралі, як тоту політику цілий день вичитувати? Тьфу! Та вже коли має читати — чому ні, тай почитати треба, але най би си взяв

календар, або иньшу яку розумну книжку, та прочитав, як гоїти рани? як садити садовину? що робити, аби молоко корови давали? або що... Ну! таке читане то й Богу миле і людям добре. А то сяде, найжить ся, паплює довкола себе, кулаками гримає, сердить ся, сам не знає на кого— на якихсь там народовців, чи Українців, яких в житю і на очи не видів. (Сьміє ся) Ну! не сьміх людям сказати. Бувало з сусїдом читають “Діло”, та разом з ним, бувало, сердять ся на якихось “кацапів”, чи як там їх звать, а від коли посварились та погнівались з Ковтом за безроги, що постріляв у своїм городі, став читати ототу “Галицьку Русь” таї гримає кулаком на якихось “Українців”, а ні одних, ані других не видів, не знає... (по хвилі): Такий газетник посварить ся там з ким у Львові, таї пише, сварить на него в газеті, а той ту на селі читає та кулаком гримає. (Сьмієсь). Не дурний? Га? А ти, стара, ходи та товчись від рана до вечера і кінця тому нема. Ей!

Сцена II.

Боровичка і Лесько.

Лесько входить з бічних дверей з кухні, облизує пальці, замачані в сметані і доїдає кяийсь кусник страви.

Говорить байдужно з проволока.

Лесько. Нема пана? Казала Феська сказати, що балабухи присушили ся і каша збігає.

Боровичка. А чому ж не відсуне? Дурна!

Лесько. Не можна.

Боровичка (кваплячи ся, доліплює пироги). Та чому не можна?

Лесько. Каже, що не вмів, тай часу нема.

Боровичка. А ти-ж, йолупе, не міг відсунути, як видів, що біжить?

Лесько. Не можна було. Я й коло кухні не був.

Боровичка. Не був коло кухні, а руки по чім облизувш? га? Ой клопіт мій з вами! (Вибігає).

Сцена III.

Лесько (сам бере один пиріг, сьміє ся до него). Коби так варений. Гей! гей! (кидає на стіл). А ось тютюн! Коби так паперки! Нема, старий лише люльку смокче. Ех! тобі собі чоловік закурив, аж язик утікає. Треба взяти про запас. (Бере в жменю і ховає в узлик від сорочки, завязує). Ба, та у мене й люльки нема! Може би позичити у старого, доки не надійшов! Ей! хоть два шлюги! (Оглядаєсь). Ще з такої, як жию, не курив, ану який то смак? (Бере напихає тютюном дуже сильно). Маленька, мало-що влізаєсь; скупий старий! Хотів би курити а тютюну жалув. Та що то варта так курити? Потягне зо два рази димом, а далі сам вітер смокче. Та якби я був таким богачем, то бим си справив люльку таку як коновка, то бим знав, що курю, а то що: лише чоловік роспаскудить ся, а смаку нема. (Засьвічує сірник, досягає рукою, та не може дістати до люльки, люто): Та й на ділька-ж та-

кого цибуха довгого, що не мож дістатись до люльки. (Сьвітить другий). От заки приберу ся, то й захоплять! Та якже єї тут закурити? Коби так Феська навинулась, потримала би сїрку. Не можна. Гай! гай! Ото! видиш, панські теребеньки: і курити ніби то хоче і сам собі не дає; довгий цибух бере. А то все скупість, щоби меньше тютюну йшло, бо до люльки сам огнем не досягне, як погасне, то й не курить. Скупість! Фе! (Лютий кидає люльку, в сїнях чути кашляне старого). На! На! подави ся зі своїм тютюном! На! ще ти й пирога доложу — більше буде! (Кидає пиріг у капчук).

Сцена IV.

Борович і Лесько.

Борович (входить, не закримічає Леська, убраний в довгу білу блюзку, широкий солом'яний капелюх, в руках "Галицькая Русь". Ще в дверях говорить про себе). Ні! Ні! я то знаю я то кажу, що так відразу не можна. Не можна. Не можна! Я то знаю, я то кажу, що перше єсть "изученіє", а потому аж приходить "уразумленіє", а так відразу стати "настоящим русским" не можна. Чудесний язык, але тяжкий, о тяжкий! ну звісно, просьвіщенний, (з погордою) не такий як у Ковта, або у Леська...

Лесько. Або у мене який язык! Чи ви дивились?

Борович. А ти що ту робиш? чогось ту вліз, чому не йдеш до роботи?

Лесько. Та до якої роботи?

Борович (по короткім намислі). А конюшину гребсти за городом.

Лесько. Колючину? Колючина вже давно в копицях.

Борович (робить міну). М—ну (настійчиво). То йди поперекладати полукіпки “на горбі!”

Лесько. Які полукіпки?

Борович (нетерпеливо). Пшеничні “На горбі.” Не знаєш?

Лесько. Не знаю!

Борович (люто). Як то не знаєш?

Лесько. Бо з “горба” пшениця вже тиждень в стодолі.

Борович (відвертаєсь, люто затискає зуби, по хвили дуже остро). Ну! чого стоїш? Бери косу і йди в пасіці траву косити.

Лесько. Не можна!

Борович. Як не можна?

Лесько. Газдиня не веліли, бо ще молоденька.

Борович. Тьфу на тебе! рушай звідси. не лізь мені в очи! Чуєш? (По хвили, відвертаючись до Леська, і не сьміючи поглянути йому в очи). Чого стоїш? не чув, що кажу? (Спостерігає вузлик на сорочці). Що за вузол у тебе на сорочці, може тютюну накрав?

Лесько. Якого тютюну? Який вузлик? (Про себе) добачив злодій, й без окулярів добачив. (В голос). Який вузлик?

Борович. А от на сорочці. (Хоче взяти).

Лесько. Та якої мари учепились мене? Якнй вузлик? Оттой? Та то я завязав собі сорочку, щоби не забути вам сказати, що.. що у мене є письма з почти, газети.

Борович (цікаво і лагіднійше). Газети? Ну! чому-ж відразу не кажеш? А то перше розсердить чоловіка своїми дурницями.

Лесько. Та то Ви мене розсердили: найперше учепились мого язика — що Вам заваджає мій язик? Потому кажете, що я злодій, що тютюн Вам краду.

Борович (лагідно). Ну! вже. Ну! не балакай. дайай письма. (Лесько витягає зза пазухи дві газети в перепасках).

Борович (оглядає). “Галицкая Русь”, то до мене. А отсе — “Діло” (остро). Я тобі кажу Леську, аби я тої газети більше в своїй хаті не видів! Тям собі! Не пхай мені єї в руки, сли не хочеш, щобим тобі в очн запхав! Не виднш, що то не до мене, а до Ковта?!... (кидає на землю і махінально витирає руку до блюзи).

Лесько. Та де виджу, коли я читати не вмію!

Борович. Такі грубі букви та не вмієш прочитати?

Лесько. Та ніяких не вмію, ні грубих, ні тонких (переконуючо), або я на дяка вчив ся? чи що? Я до нашої школи ходив, то яє маю уміти читати?

Борович (посуваючи ногою “Діло”). Забирай геть отсю погань, та кинь через пліт до Ковта. Там єї

місце! А на другий раз як побачиш оттаке грубе, лабате письмо, то не лїзь мені з тим у хату, бо тя разом з тою українською онучею через вікно викину!

Лесько. Та як те що нечисте, то я не буду в руки брати. Най Феська винесе — я закличу.

Борович. Бери! кажу! (Лесько бере газету через полотнянку, держить далеко від себе і виносить).

Сцена V.

Борович (сам, накладає окуляри, оглядає газету). От і нова газета! (читає) Львов, Вторник, вісімнадцятого Августа 1892. — позавчєрашна. А я ще давних не дочитав. Тяжко читаєсь: чоловік не привик до “просьвіщенного писанія”, вік свій збавив, читаючи то “нужденное” “Діло”. А всьо через того Ковта! Всьо через него! Го! (Киває кулаком до вікна) чекай! я тобі віплачу ся! — Ну! нічо! говорять: “Лучше поздно” як ніколи до розуму прийти. Треба “просьвітатись”, “изучатись книжного языка”, а як підучись, то так тебе мій Ковтику змалюю у моїй “Галицькій Русі”, що всімох йорданських водах не обмиєш ся! Всьо розкажу і про корову і про свині і про діру в плоті і про те, як ти в суді брехав. Чекай! Всьо напишу! А там приймуть, надрукують, не бій ся. Не так як “Діло” що відписало, що “в Ваші сусідські і господарські справи мішати ся не станем”, не скажуть, що ти “знаний патріот” — тьфу! погань! — але редактор ще від сеєб паганьбить, скаже: “сепаратист”, “новоерист”.

“фонетик.” — (Отвирає перед собою газету, переглядаючи очима йде за стіла). Зараз, на чім то я став? “Новая фонетическая язва на Руси” — “то уж било”. Тре стояло ца сторожі... гм! нашої землі перед напада-Безбожники! “ъ” хотять викидати! (Патетично). Нашов сьвятос “ъ”. Праведнос “ъ”. О! мошенники. Тое “ъ”, котре брало участь в давних, княжих борбах, коми татарськими (отямлюючись). Ні! тут якось инакше стоїть (шукає). Ну! менша о тоє, як сказано! — а всеж такой мошенники! “враги народа”. (Киває кулаком до вікна). Ні! не дочекаєш того! Буде “ъ”! (по хвили). Тай цікавий же я, як би ти без “ъ” виглядав, мій сусідо любезний! Ковт — без “ъ” (сьміє ся) і так нема що на папір взяти. (Тішить ся з концепту і ліктем роздавлює пиріг). Пиріг? Що вони мені ту з пирогами влізли? Господи милосерний! Що вони мені ту поробили?! Я то кажу, що я у власній хаті не можу мати нігде спокою. Гей! стара! (голосно) стара! (бричить) стара! (плачливо) чого ще они мене гризуть, коли у мене і без того гризоти досить?! Феська! Феська! Феська!

Сцена VI.

Борович, Боровичка.

Боровичка (входить з кухні). Чого ти верещиш?
Га?

Борович. Чого ви мене мучите? Чого ви мені спокою не даєте?

Боровичка. Ну! щож таке!?

Борович. Чого ви мене з сьвіта гоните?!

Боровичка. Та говори-ж, не плети, бо часу нема.

Що тобі знов не до вподоби?

Борович. Чого ви мені ту з пирогами всадились?!

Боровичка. Ну а що-ж такого великого сталось?

Борович. Що великого? Не видиш, що я тут роблю, працюю...

Боровичка. Та що таке робиш? Що працюєш?

Борович. Політку роблю.

Боровичка. Ой обридла-ж мені вже тота твоя робота. Ой старий! старий! Де ти розум згубив? Та коли ти його найдеш? Та що за хосен з тої роботи? Дивись: в господарстві все пішло на виворіт, слуги не слухають, крадуть, і все через твою політку; я сама не годна всему дати облад.

Борович (плачливо, відтак що раз швидше). Стара! не муч мене! Ти ся на тім не розумієш! ти не знаєш, що то є політка? то є важнійше від господарства, важнійше від життя. Я не знаю, як би тобі се сказати, бо ти не розумієш того. Політка то єсть таке — політическоє сложеніє отношеній между одним... а другим, то єсть.... Ні! я знаю, ти того не розумієш!

Боровичка. Ні, не розумію; і не хочу розуміти ніяких ні “зложених” ні “відложених”, а знаю лише то, що на лані трійцятєро жєнців пшєнцию жнуть, а нема кому їх роботи доглядати, а ти тут якісь неблизкі вичитусш.

Борович (з докором). Небилиці?! (про себе). Не розуміє. (Зітхає). Магдуню! сядь собі трохи ось тут, я тобі почитаю, а й сама пізнаєш, що то не “небилиці”, але що тут “йде т о нашу жизнь,” “о житие наше”.

Боровичка. А що-ж наше жите обходить газету. Ми жием на селї далеко.

Борович. Ну! ну! сядь, послухай, побачиш.

Боровичка. Я вже слухала нераз, але там нї о тоби нї о менї не стояло нічого.

Борович. Та не о тоби, не о менї; там є о фонетиці, о нашім “ъ”, без котрого ми обоє нічого не вартї! (Боровичка здвигає раменами і сьмієсь). Сядь! сядь! послухай, як там ладно стоїть написано! Зараз, де то є?

Боровичка. Дай менї спокій! У мене нинї толока, а не якась там каметика в голові. Зійдуть ся женці, треба вечеру лагодити. Часу нема. От і ти ліпше би зробив, як би пішов на лан подивитись.

Борович. Ну! піде вже, піду, лиш одну люльку викурю й одної статїї дочитаю.

Боровичка (забираючи пироги в фартух). Тимчасом і сонце зайде. (Відходить).

Сцена VII.

Борович сам, відтак **Боровичка**, **Лесько**.

Борович (ходить по сценї, спльовує, відтак став серед сцени і десперацьким голосом кличе). Ні! я знаю! Она з Ковтом тримає! Вороги! Вороги! Українство у власній моїй хатї! Але пожди! (Киває кулаком

до вікна)... (по хвили). Ет баба! Нічого не розуміє. От лише закурити. Леську! Леську! (Бере люльку, отвирає кашпук, тупотить зі злости, побачивши пиріг). Збитки! збитки! Українські збитки! Сприсягли ся на мене за то, що я став “настоящим русским.” Стара! Стара! (Входить Боровичка з лівого, Лесько перед ним). Прошу тебе стара, (твердо) май ти собі “убіж-деніє”, яке хочеш, але хоть збитків мені не роби і не пхай пирога в тютюн! Прошу дуже.

Боровичка. Господи сьвятий! з тим чоловіком! Та які мені збитки в голові! Може добре сам пиріг запхав в кашпук, а тепер чіпає ся.

Борович (сварливо). Сам пиріг запхав?!...

Боровичка (бере пиріг і зжоро відходить). А то стара Божа.

Лесько (держачи картку в руці). У тій газеті, що казалисьте віднести, була картка до вас, та казали Ковт, аби вам віддати.

Борович (зіритований, замахуючись цибухом). Чуєш, не лізь мені в очи з Ковтом, ні з ніякою картою від него, бо цибух на тобі поломлю!

Лесько Та карта до вас у газеті.

Борович. У тій газеті не може бути жадна карта до мене. Неси, відкись взяв (по хвили). Чекай, люльку запалиш! (Накладає люльку, Лесько засьвічує і відходить).

Борович сам, пізнійше Лесько.

Борович (отирає піт з чола, сідає, бере газету і читає). ...“В собственной зашиті”. Ба! Коби то знати, що се значить? “Зашиті гм, жоме то похибка друкарська, а має бути “зашиті.” Зашиті, ба! але в чім зашиті? — “В собственной.” Не розумію! Ну, може з дальшого пізнаєм (читає поволи). “Преимущественни качества, якіи обнаружилась, среди необыкновенных обстоятельств, в учреждениях народовцев суть: униженное раболіпие, а в місті з тім изящное нахальство” (отирає піт з чола, десперацько). Авсс!! (Читає ще раз з більшим напруженем). Ні! ані словечка. Ага! Качества! То відай щось з области господарства домового, або може й з кухарської штуки! Ну! се для мене меньше інтересне. Ідімо дальше: (читає). “Ври да міру знай.” Гм! Що есть “ври?” Ага! “врач” значить “доктор” “лікар” “ври” значить “лічи” отже “лічи, але міру знай.” Ну та певно, що то для доктора дуже потрібна річ, знати міру в ліках (читає). “Преждевременное общее восхищение поклонников новой ери, кажет ся многократно превратилось в ужасное отчаяние, так як убідились, що искусная программа, ими провозглашена не производит никакой пользы, только вред.” (отирає піт) Овва! Тут страшно горячо, треба йти до женців. На свіжім воздуху повинно лекше піти. Леську! (входить Лесько). Подай костур, бери файку,

тютюн і ототі газети та ходи, підем у поле. Ні! дай сюди кашпує (киває пальцем), сам сховаю.

Лесько (в сторону). То злодій! (відходять оба).

Сцена IX.

Хвилька павзи; відтак Гануся в вікні, відтак Боровичка.

Гануся (сильно зворушена). Матусю! Матусенько! Пані Магдалино!

Боровичка (входить з ложкою, оглядаєсь, спостерігає Ганусю). Ніхто би не збаг! А ти що тут робиш?

Гануся. Прийшлам, пані, з вами побачитись.

Боровичка. Бій ся Бога. дитинко, та якби тебе мій старий побачив, тоби тебе водою обілляв, або що такє заподіяв.

Гануся. Ні! матусю, не побачить, я підстерегла. як у поле виходили, та й прибігла. А ви-ж на мене не гніваєтесь? (Цілує старій руки).

Боровичка (цілує її в голову). Дитинко моя! А чогож би я на тебе мала гніватись? Щож ти мені злого вчинила?

Гануся. А я думала, що може враз з паном Боровичом на мого татуня тай на мене, та так Вас боялась, так боялась, щоб Ви мене і крізь вієно не побачили. Мені лячно було подивитись на вашу хату.

Боровичка (сміючись). А щож тебе аж сюди принесло?

Гануся. Не аби що, матусю! Що дасте мені, то Вам щось скажу, щось таке цікаве, що дуже утішиться?

Боровичка. А щож я тобі маю дати?

Гануся. Поцілуйте мене (наставляє чоло, Боровичка цілує). Матусенько! Остап нині приїздить. (З радости цілує Боровичку в лице).

Боровичка. Хто? Остап? Нині? То не може бути, був би написав до нас!

Гануся. Писав, матусю, писав, але пан Борович не хотіли картки приймати, лиш до нас відослали. Ось вона. Він уже на почті, та пише, щоби фіру відослати.

Боровичка. Ісусе Христе! Господи Святий! Мій Остап! мій соколик ясний! (Плаче). Не дурно мені сеї ночі так на сон мотав ся! А я гадала, що він ще десь ген-далеко по Росії блукає, а він голубчик мій, уже й під порогом. Нехай тебе, моя дитинко, Господь щастем та здоровлем благословить, що ти мене такою милою вісточкою порадувала! (Цілує).

Гануся. А мені матусю можна тішитись? Я так тішусь! (Плаче — пестить ся). А може не треба тішитись? Матусенько, я вас так люблю!

Боровичка (смієсь). Мене?! Ой! ти! ти! (в сторону). Не знаю я, як з нею говорити, бо ще Бог знає, що з того буде (до Ганусі). А щож тепер будемо діяти? Він десь на почті на фіру чекає.

Гануся. Треба післати скоренько.

Боровичка. Та кого пішлю? Я сама дома з Фесею; Лесько на поле зі старим забрав ся.

Гануся. Я побіжу матусю, та попрошу таточка, щоб наші коні післав. Добре?

Боровичка (в сторону). Не добре воно буде, як старий дізнаєсь, але щож робити. (До Ганусі). Побіжи, дитинко, попроси!

Сцена X.

Тіж і Остап.

Остап (в подорожнім запорошенім уборі. Війшов ще давнійше не замічений, прислухуєсь з чувством). Не треба, матусенько, бо я вже пішки прийшов! (Жінки видають крик. Остап цілує матір. Гануся подає ся за вікно).

Боровичка (витаючись). Мій синок солодкий! Як же змужнів за тих 3 роки. А яку бороду запустив, мов сьвятий Антоній Печерський. А як огорів та запорошив ся! Як же ти так нагло тутки взяв ся?

Остап. Воздухом, матусю, прилетів до Вас. Стужило ся за Вами. (Звертає ся за вікно до Ганусі). Ганусю! Панно Анно! (Тримають ся за руки через вікно. Він пильно вдивляє ся в її снущені очі. Хвиля мовчання). Як же я Вас тепер звати му?

Гануся. Звіть, як давнійше... як давнійше...

Боровичка (перебиває). Давнійше, що иньшого було, а тепер ти вже доросла панна, а він мущина; не випадає кликати по імени.

Гануся (з гримасом). Матусю! я на вас гніваю ся. (Відходить).

Сцена XI.

Остап, Боровичка.

Остап (пильно дивить ся за відходячою). Яка вона гарна стала. Правда, матусю?

Боровичка (сухо). Гарна! аякже!

Остап. Матусю, що се такого? Вп єї мабуть вже не любите так, як давнійше любили. Неправда-ж?

Боровичка. Люблю, чому би не любити, але ба-
чиш....

Остап. Кажіть, матусю, кажіть ради Бога, що та-кого склалось межи вами? Адже-ж від того моя доля зависить!

Боровичка. Ой “склалось” синку, “склалось” та ще й таке, що може й “розікласти” не дасть ся.

Остап. Щож таке? Говоріть!

Боровичка. Побудеш межи нами, то й сам поба-чиш, а поки що сїдай, та розповіж, як тобі в Росії про-живалось?

Остап. Ні! я хочу зараз знати. Прошу Вас, мамо, не мучте мене, розповіжте!

Боровичка. Твій старий посварив ся з Ковтом і погнівали ся на смерть.

Остап. За віщож?

Боровичка. А защо: — процес за свині, — виба-чай за слово. Ковтові безроги зробили собі в плоті пе-релаз до нашого городу, тай унадили ся. Старий, бу-вало, все цибухом виганяє. А раз всердив ся, та стрі-

лив з ручниці і поцілив двох. Ще мали на стілько сили, що перелізли через діру на Ковтів бік та там і повивертали ся. Ковт собі впав в злість, тай спровадив комісію. А комісія сказала, що свєлні повинні були поздохати на нашім боці. то був би мій старий виграв, а що перелізли на своє, та там повклались, то мій старий мусить заплатити.

Остап. Ну і щож?

Боровичка. Сварили ся, процесували ся, та від того часу уся біда пішла на нас. Старий з гризоти взяв ся до політики, та такий тепер дивний став та сердитий.

Остап. Я вас не розумію, мамо, до якої політики? Може ви хочете делікатно сказати, що... розпив ся?

Боровичка. Ей, де там розпив ся! До тої політики, що в газетах, у тій о! газеті (показує).

Остап (оглядаючи газету). “Галицкая Русь?” Адже тато давнійше “Діло” читали. Та я тому на почті, не дивлячись на адресу, картку вложив у “Діло”.

Боровичка. Та в тім то й біда. Бувало в Ковтом “Діло” читають. Ну! тай нічо. Трохи покричуть, посьміють ся та йдуть до роботи. А від коли посварили ся, а редактор не хотів приймати письма татового на Ковта, тато записали оттоту газету “Валицку Русь”. чи як там. Та як став читати, то й кінця тому нема, а господарство пропадає. А він каже, що політику робить, так читає, що аж ногами тупотить, та все кула-

ком на Ковта відгрожує ся. То якась тяжка і велика політика, але бодай би она голову скрутила!

Остап. Ха! ха! ха! ха! ха! (Ходить по хаті і сьмісь; Боровичка дивить ся на него здивована). Ну, вже аж тепер усе розумію. (По хвили). Ні, матусю! Се не така страшна річ, ся політика, як Вма видає ся. Усе дасть ся направити. Я знаю добре тата: се добрий чоловік і душа щира, тільки завзятий і горячка. Деж вони тепер?

Боровичка. У поли коло женців, ледво випхала недавно. Але він не всидить довго, десь ледви не видно.

Остап. Чекайте-ж — матусю! як татко вернуть, будемо політику з хати гонити.

Боровичка. Ой не знаю, чи потрафиш ти єї вигнати! Я вже, синочку, і акафісту наймала і підкурювала старого, тай не помагає.

Остап. Побачите, що викуримо. Я знаю старого батенька! Але ви мені, матусю, помагайте. Коли би Вас тато питали ся, то кажіть, що Ви зі мною не могли розмовитись, що моєї бесіди не розумієте. (Чути голос Боровича на подвір'ю).

Боровичка. А що? не казала? Не всидить. Але я не розумію, що ти хочеш починати?

Остап. Не питайте, матусю. Усе гаразд буде, лише постарайтесь, щоби Гануся прийшла до Вас до кухні. Підіть самі за нею.

Боровичка. Алез!....

Остап. Матусенько!

Борович (в сїнях до Леська). Чого ти лізеєц за мною, дармоїде! Давай сюди люльку і газети та махай до своєї роботи.

Сцена XII.

Тїж і Борович.

Борович (входить, держачи в руках газети, костур і люльку, не закримічає Остапа; до жінки). Нема жєнцїв.

Боровичка. Як? нема?

Борович. Нема нї жєнцїв, ані навіть вївса нема за Вільшиною, лиш конючиня в копицях стоїть.

Боровичка (сьмієсь). Та то не за "Вільшинов", але на "Кривули" наші жєнцї жнуть.

Борович. А чогось казала... (Спостєрїгає Остапа в другім кутї, робить дуже здивовану мїну і випускає все, що в руках держить, проголошуючи слово): Га? (Вїдтак лице прояснює ся і переходить в вираз великої радості). Остап? Остапко? А ти відки тут взяв ся?

Остап (підходить, цілує батька в руку). Прїєхал, батюшка, покончївши хазяїственнуну практикуну; я прїєхал к вам пасматрїть, как пажїваєте, батюшка!

Борович (обнимає сина). Харашо! (Оглядає його і любує ся його виглядом). Хлопець, як тополя! Лиш коня і шаблю та на Турка виправляй! Козак! Стара! Чи видил?

Боровичка. Та я вже давно дивлю ся.

Остат. Ми уж здесь с матушкой пачті час талкуем!

Борович. Харашо! А як говорити уміє красно, по ученому. Що то значить “просьвіщеніє”. Деж ти научив ся так красно говорити?

Остат. Ето мой собственной язык, как жеж можно ему не научить са. Інова не знаю!

Борович! Харашо! І я при тобі трохи підучусь. (Торжественно). Бо я тепер, сину, працюю! (В сторону до вікна). Аж тепер, мій Ковтику, пропавесь, як тебе оба присядемо. Я твердо, він ще твердше! Добре синку, щось приїхав! Будемо оба процювати.

Остат. В каковом собственно направленїї?

Борович. Га? (по хвили). Ага, я тебе хотів власне питати. Що то значить: “в собственной?” Менї приходило при моїй роботї се слово: “зашиті в собственной.” Що се значить? Га?

Остат. Не панїмаю батюшка!

Борович. Га? не знаєш того? Ага, то ти ще всього не знаєш! Ну нічо! І я ще всього не знаю; будемо доучувати ся.

Остат. Нельзя паняць таво, чаво нет. В нашом языке такова обарота бить не может.

Борович. Га? Що кажеш? Сїдати хочеш? Харашо, сїдаймо; ти утомив ся дорогою. Сїдаймо ось тут. (Саджає Остапа коло себе).

Боровичка. Нічого не розумію. (Відходить).

Сцена XIII.

Борович і Остап (сїдають на канапці поруч себе).

Борович. Ну, розповіж мені тепер, де бував? що видїв? що чувати в Росії?

Остап (недбало). Черезчур много запросов на адін раз. Не знаю, на какой отвечать. Бивал далеко, відал много, да не слышно нечаво. Мір будет!

Борович. Харашо! Шож ти робив через тих три роки? (Дуже пильно слухаючи, щоб порозуміти).

Остап (скоро). Я абувал са аграномії, совершенствовал са в науках. Какія прекраснія учрежденія в Россіи в етой отрасли. (Борович з початку дуже слухав, відтак зраджує нетерпеливість). Государственная учрежденія імеють сади на несколько вюрств дліною, ісключительно предназначенних для практическаво абученія. Бивал на преподаванїях, где бивало на несколько тысяч слушателей, после штудіровал действительное хазяйство у дядюшкі. Он веле паздравить і сказать...

Борович. Чекай! чекай! Ну вже потому будемо учитись, а тепер розповідж мені того всьо так по нашому, по руськи. бо я, бачиш, ще всьо не розумію.

Остап. Как жеж батюшка? Я гаворю на рускї!

Борович (заклопїтано). Ну, та так! того, теє. Красно говориш, нема що казати. Ну! я вже знаю, що умієш. Але то, бачиш для політики, а політика буде потому. А тепер так, як син татови, розповідж про себе. Шож ти мій одинак! (Цїлує його в чоло).

Остал (усуваючись, наче обиджений). Гаворю, как умею, не раді палітїкі, лїш только на убєждєнїю.

Борович (в сторону). Що ся з ним стало? (До Остапа). То ти мене вже не любиш? утїкавш від мене?

Остал. Па тому, что Ви меня, батюшка, абежаєте!

Борович (горячо). Я тебе обиджаю? Чим?

Остал. Приказиваєте мне гаварїть па вашему.

Борович. А щож? То ти встидаєш ся говорити по руськи? по матерньому?!

Остал. Не хачу і не умею гаварїть па хахлацкі.

Борович (зриваючись). Що? По хахлацки? Сїну! що ти говориш?

Остал. (встаючи). То, что слышите.

Борович. Остапе! Схамени ся! То ти так обходиш ся, то ти так витаєш ся з твоїм вітцем?! То ти нас всіх і мене, твого вітця старого, прозиваєш “хахлом”? Цураєш ся нас? О! Боже! Боже! Чого я дожив па старїсть?! Де моя дитїна? Де моя дитїна? Поїхав мїй син, та не вернув!

Остал. Вазвратїл са, батюшка, вазвратїл са, да только не хахлом, а настоящим русским человеком.

Борович. Пропаив! (По хвили зблизившись до Остапа). Синку! Може ти трошки тото... (показує на чоло). Га?

Остал. Батюшка! За чем камедїю стройть? Вєдь Ви такой же настоящей русский, как і я.

Борович (з іронїєю). Ні! я “хахол!”

Остap. Ви читаєте “Галіцкую Русь,” журнал захищаючий нашія общерусскія дѣла. Но может бить і Ви, батюшка, также... таво (показує на чоло).

Борович (збентежений, в сторону). А проклята політико! Зарізає мене власним моїм ножем. (Відвернувши ся мовчить),

Остap. Ну! чтож, батюшка?

Борович (зломаний). То, си́ну, цілком не того, то цілком що иньше...

Остap. Всьо равно!

Борович. Ні! воно лиш так виглядає на “все одно” але то зовсім що иньше... То — бачиш — політика, а отсе — си́ну — паскудство!

Остap. Чтож ето такое ета ваша палітка?

Борович (нетерпеливо). Ет! дай мені спокій! (В сторону). Я вже й сам тепер не знаю, що то таке політика. Виджу лише, що політика а Ковтові свині, се також зовсім що иньшого. (сїдає коло стола тримає ся за голову). Боже! Боже! що зі мною дїє ся?! Тому три роки, який я був щасловий! Як я тішив ся своєю дитиною. З якими красними надїями я його в сьвіт виправляв? А нині? Син мій — чужинець. Встидає ся свого і своїх. О Боже! За що Ти мене караєш?

Сцена XIV.

Тїж і Боровичка.

Остap (тихо на боці до матери, що увійшла неза-

Боровичка. Дав би Господь! (підходить до Боровича). Що-ж ти старий надув ся? Замість тїшитись сином, а він от сидить, ти лиш очима лупає.

Борович (плачливо-сумно). Нема нам чого тїшитись.

Боровичка. Як то? що таке сталось?

Борович. Нема у нас сина, Магдуню, нема!

Боровичка. А от, який великий!

Борович. Ні! то не син! то — “настоящий” а ми — “хахли”.

Боровичка. Адже ти казав, що ти сам “настоящий”.

Борович (нетерпеливо). Ет! пuste! (до себе) “настоящий” але — дурень. (до жінки). Куди мені до настоящего? Диви, як виглядають правдиві “настоящі” (показує на Остапа) сердиті, надуті, цурають ся вітця, матери, а говорять так чудно, що тавий “настоящий” як я, нічого не розуміє.

Боровичка. Ну, ще нічого такого не сталось! Хвала Богу, що здоров вернув! Побуде межки нами, (з притиском) оженить ся, тай може знов навернеть ся на своє і мову рідну пригадає собі та з “настоящего” знов стане нашим, дорогим сином.

Борович. Бог би з тебе говорив! але я...

Остал. Нет, матушка, между нами нет нічево общаво; в сей час уежджаю, вазвращаюся к напой общей матушке.

Боровичка (з запитом до Боровича). Що він таке говорить?

Борович. А Господь його знав! (До Остапа). Слухай Остапе. Ти до нас не говори, не зви нас “батьошка”, та “матушка”, бо ми тебе не розумієм і не хочем розуміти.

Остап (говорить зрозуміліше, щоб конче порозуміли). Я вас долго мучить не буду. Єду в Київ і там женюсь.

Борович. Га? Що він каже? Що їде до Києва женитись?

Остап. Да! да, батьошка, єду в Київ; женюсь также на настоящей русской артистке із балета.

Борович. Ще лиш того бракувало! (Хапаючись за голову). Боже! Боже! За що Ти мене так караш? (в роспуці). Стара! ратуй! ратуй! роби що! Вій ся Бога, босямо пропали!!!

Боровичка (до Остапа). Синку! таже ти казав колись, що будеш женити ся з Ганусею Ковтівною.

Борович (сіпає жінку за рукав). Що?! З донькою Ковта? Стара! Що ти говориш?

Боровичка. Ну! то ліпше він поїде до Києва...

Борович (Поквалпно). Ні! не ліпше, не ліпше! Вже най женить ся з ким будь, лишень най не їде. Коби лиш схотів!!

Боровичка. Та ти колись любив так горячо Ганусю!

Остал. Нет, матушка, ето хахлуша!

Борович. А що! я казав! Не схоче!

Боровичка. Вона тебе так щиро любить! так тебе ждала, виглядала! (до старого). Та кажи ти що?

Борович. То нічо не поможе! Все пропало. (З ре-
зигнацією до Остапа). Остапе! Послухай матери, бу-
деш мати добру жінку.

Остал (кидаючи ся батькови на шию). Добре!
таточку, я женюсь з Ганусею та лиш хотів від Вас по-
чути, що годиться на се.

Борович. (счудований). Га? що? Що ти кажеш?
Синку мій. То ти не тото.... не “настоящий?”

Остал (пестячись сердечно). Ні таточку! Я такий
сам Русин як і Ви, я люблю свою Русь-Україну над
усе, та дорожу нашими народними сьвятощами. А Вам
хотів лиш показати, як виглядає правдивий “на-
стоящий”.

Борович. А я думав, що ти справді ренегат.

Остал. Ні, отче! Боровичі до сего неспосібні (у-
сьміхаючи ся). Я лиш так так... для політики.

Борович. А бодай би вона скисла! Ой синку, до-
бру ти мені дав лекцію! Магдунцю, ти все мала рацію!

Боровичка. А видиш. Я жінка проста, невчена,
але я все казала, що тота “політика” ні до чого.

Борович. Зараз завтра викину всі газети.

Остал. Ні таточку! чогож викидати? Будемо чита-
ти і одну і другу, але не для “політики” але на тото,

щоби знати, що чувати на нашій рідній землиці. А тепер, таточку, позвольте, що піду відвідати сусідів та побачити ся з моєю судженою.

Борович. Чекай! На а чи ти знаєш, що вони мені зробили? Безроги Ковта...

Боровичка (перебиваючи) Ну! вже знов зачинаєш за політику?! А що казавесь!? (До Остапа). Гануся в кухні, докінчує за мене вечеру для женців.

Остап (вибігає і приводить Ганусю). Ходи! серденько; ходи. Уже всьо добре! (До старого). Отсе, таточку, моя любка.

Сцена XV.

Тиж і Гануся.

Борович (з сьміхом). Ага! то се твоя “актриса з кївскаво балета,” твоя “настоящая”.

Гануся (з жартобливим докором). Так?! То він вже мав якусь “настоящу” при балеті?

Остап. Е ні! то лиш для “політики”.

Гануся. Я такої політики не хочу. (Киває пальцем). А може Ви, таточку, воліли би тамтоту, що “для політики?” (Цілує старого в руку).

Борович. Ні! я вже волю “хахлушку.” (Цілує її в чоло).

Боровичка. От то раз день щасливий: Сина діждались, політику нагнали, жнива докінчили, дітми заручили.

(За сценою хути хор женців, що йдуть з вінцем).

Господарю, господареньку,
Ой та втвори воротенька,
Несемо Вам вінець,
Нашому ділу кінець.

Лесько (вбігає перед ними.) Толока буде, толока!
(Побачивши Остапа і Ганусю, що стоять, побравши ся за руки). А може й весіля. Отто си підімс та покуримо!

Всі (потягають за женцями). Нашому ділу кінець!

(Заслона паде).

